

Muzejní

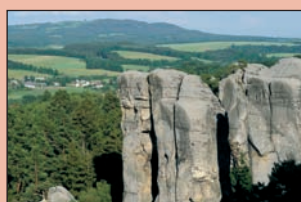
Číslo III.
Ročník 2011
zdarma

čtvrtletník

Vydává: Muzeum Českého ráje, Skálava 71, 511 01 Turnov, www.muzeum-turnov.cz, e-mail: mail@muzeum-turnov.cz

Vznikne někdy horolezecké muzeum?

Podrobnosti o dlouhodobém záměru muzea na str. 3

Golem v Turnově

Více o uskutečněné akci pro děti najdete na str. 4

Kamenářské dny a sympozium 2011

Mezinárodní setkání šperkařů - více na str. 5

Ohlédnutí a pozvánky

Souhrn akcí a pozvánky na výstavy v létě 2011 najdete na str. 8

FESTIVAL ROMSKÉ KULTURY V TURNOVĚ

Naše muzeum bude v polovině září hostit Festival romské kultury, který tak lze v rámci motto „hledání cest ke kořenům naší, evropské i světové civilizace“ vnímat jako pokus o specifický příspěvek ke Dnům evropského dědictví. Hlavním cílem je však snaha představit v Turnově co nejpestřejší výsek kulturních a uměleckých projevů romského etnika a nabídnout tak zájemcům z Turnova i blízkého okolí prostor pro setkávání se nejen s romskou historií a tradicí, ale také s aktuální současností.

Festival – 17. září

Hlavní část programu nabídne sobota 17. září, kdy v Kamenářském domě proběhne velmi zajímavý a poutavý workshop současné zastupující ředitelky Muzea romské kultury v Brně Mgr. Jany Polákové, při němž se účastníci seznámí s tradičními romskými řemesly a budou si moci vyzkoušet původní výrobu typických romských tkanic. Pro děti bude připraveno odpoledne s romskými

pohádkami v režii Evy Kordové, jejíž nezlomná energie, vynalézavost a iniciativa se už v rámci turnovských pořadů pro děti stala nepostradatelnou. Sobotní večer prožijeme v rytmu romské hudby v podání vynikajícího hudebníka

Mária Biháriho a kapely Bachtale Apsa. Díky spolupráci s Kulturním centrem Turnov bude během festivalu také možné navštívit několik tematických projekcí celovečerních a dokumentárních filmů

Pokračování na str. 2

MUZEUM OSLAVILO 125 LET

V květnu uplynulo 125 let od okamžiku, kdy se začala odvíjet historie našeho muzea. Konkrétně se tak stalo ve středu 14. května - toho dne roku 1886 městská rada jmenovala členy muzejního výboru a pověřila je shromažďováním materiálu pro budoucí muzeum. Turnovské muzeum tak patří k přibližně padesáti nejstarším českým muzeím, jejichž zakládání bylo iniciováno pořádáním dvou celostátních výstav – Zemské jubilejní (1891) a Národopisné československé (1895), které se konaly v Praze a měly představit veškeré kulturní, historické a hospodářské bohatství českých zemí.

Pokračování na str. 3

ŘEKNI MI TO ŠPERKEM! RECONTE-MOI UN BIJOU!

Součástí evropského projektu Comenius je mezinárodní výstava *Řekni mi to šperkem! - Reconte-moi un bijou!*. Po úspěšné prezentaci ve francouzském Muzeu zlata v Saint-Amand, v belgickém Espace Wallonie de Namur, v Antverpách, v litevském Liepaja a v portugalském Muzeu Soares dos Reis bude v pátek 8. července v 16.00 hodin zahájena tato výstava i v Turnově – u nás v muzeu. Na programu Comenius se podílejí umělecké školy z Belgie, Portugalska, Řecka, Litvy, Itálie, Francie, Španělska a prostřednictvím turnovské SUPŠ i z Čech. Celkem deset škol před-

stavuje na výstavě šperky svých žáků. Smyslem spolupráce uměleckých škol je seznámit se se zlatnickými technikami typickými pro jednotlivé státy. Čechy na výstavě reprezentuje granátový šperk.

Pokračování na str. 2

Oprava římsy

Možná jste si všimli, že jsme letošní letní sezonu zahájili barikádou před hlavním vchodem do muzea. Nejprve zde byla umístěna páska, která zabraňovala nejen vstupu do muzea, ale i průchodu po chodníku, později byla nahrazena lešením dosahujícím až na střešinu. Proč to všechno? Ve středu 25. května se pod střechou muzejní budovy uvolnila římsa a spadla na chodník. Naštěstí se tak stalo v ranních hodinách a nikdo nebyl zraněn. Během půl hodiny po havárii byli na místě hasiči s vysokozdviznou plošinou a zajistili zbytek římsy tak, aby se nemohla nadále uvolňovat. Prostranství pod římsou bylo zajištěno, chodci je museli obcházet a návštěvníci vstupovali do muzea zadním vchodem přes dvůr. Na místo byli ihned pozváni stavební specialisté a statik, kteří odhalili příčinu poškození. Do drobné praskliny vnikla během prudkých deštů na začátku června voda, která zeď během několika dní poškodila natolik, že došlo k jejímu sesutí. Toto poškození bylo opraveno a byl zkontrolován zbytek římsy, další nebezpečí již nehrozí. -ak-

Řekni mi to šperkem...

Dokončení ze str. 1

V současnosti pracují studenti z turnovské „šperkárny“ na špercích z filigránu - jedné ze starobylých zlatnických technik. Nové šperky budou od září reprezentovat Českou republiku v italském centru zlatnictví Valenza.

Na výstavě se představí tyto evropské umělecké školy: Stedelijk Instituut voor Handel en Ambachten z Namuru, Institut des Arts, Techniques et Artisanats z Antverp, Escola Secundaria Antonio Arroio z Lisabonu, Escola Secundaria Soares Dos Reis z Porto, Municipal Vocational Training Institute ve Volos, Liepājas Mākslas Vidusskola, Istituto d'Arte Benvenuto Cellini z Valenzy, Lycée Professionnel Jean Guéhenno ze Saint-Amand, Escuela de Arte n°3 z Madridu a SUPŠ Turnov.

Tomáš Řídkošíl

Výstavní sál muzea, 9. 7. – 2. 9. 2011.

FESTIVAL ROMSKÉ KULTURY V TURNOVĚ

Dokončení ze str. 1

přímo v areálu muzea. V průběhu trvání výstavy pak bude vzdělávací linie festivalu pokračovat přednáškou odborníka na vybrané téma z historie či kultury Romů.

Výstava – 15. září až 31. října

Hlavní osu celého festivalu bude tvořit výstava *S'oda pre tute?! aneb Co to máš na sobě?!*, připravená právě ve spolupráci s brněnským Muzeem romské kultury. Instalována bude v galerii muzea, kde také 15. září proběhne její slavnostní zahájení, při kterém vás jistě rozproudí temperamentní liberecká Cimbállovka Dušana Kotlára. Výstava, představující tradiční i současné ukázky romského oděvu, šperků i interiérových doplňků, bude v našem muzeu přístupná až do 31. října, a to bez ohledu na probíhající rekonstrukci pokladny a prodejny, která snad neodradí zájemce o intenzivní a neobvyklý zážitek v podobě doteku romské jiskrné energie a nespoutanosti.

Dílny pro školy – 19. až 24. září

V následujícím týdnu od 19. do 23. září je v rámci festivalového programu myšleno především na základní a střední školy, které se mohou zúčastnit besed se zástupci Libereckého romského sdružení na téma „Romové, jejich historie, kultura a současnost“ a otevřít tak nový školní rok dalším příspěvkem k multikulturní výchově svých žáků a přípravě tolerantnější, rozmanité a zdravé moderní společnosti. Abychom využili také výtvarný tvůrčí potenciál dřímající v bohatosti romské kultury, připravujeme dále výtvarnou dílnu pod vedením muzejní lektorky Terezy Nemethové. Fintivé a kreativní dílny nazvané „Sluší mi to?“ naučí účastníky vyrábět barvami hýřící papírové květy pro zdobené účesy či oděvy.

Všichni jsme si patrně vědomi toho, že myš-

lenka vzájemného spokojeného soužití majoritní české společnosti a romského etnika má ještě spoustu trhlín. Hledání východiska z této složité situace vyžaduje samozřejmě komplexní a dlouhodobé řešení, nabízí se však myšlenka, že kulturní instituce, k nimž patří i naše muzeum, by měly sehrát jednu ze základních rolí při vydobývání vzájemného porozumění, které je nezbytnou podmínkou tolerantní, živoucí a fungující multikulturní společnosti. Vzájemné pochopení by mělo být založeno v první řadě na poznání oné odlišné kultury, a právě za tímto účelem jsme se rozhodli uspořádat v září festival, který chce nejen poučit, ale stejnou měrou také pobavit, protože romská kultura nabízí pestrou paletu obohacujících zážitků.

S žádostí o spolupráci jsme se obrátili na ty nejpovolavější odborníky, a sice Muzeum romské kultury v Brně a Seminář romistiky při Ústavu jižní a centrální Asie Univerzity Karlovy v Praze. Nemusíte se však obávat, že se z festivalu stane suchopárná akademická nuda, právě naopak!

Srdečně tedy zveme všechny milovníky romské kultury a hudby, zájemce o jejich poznání i návštěvníky, kteří si rádi rozšiřují své obzory o netradiční zážitky, aby v polovině září zavítali do turnovského muzea a setkali se s romskou historií, tradicemi a kulturními kořeny a zároveň strávili příjemné chvíle se současnými projevy této pozoruhodné kultury.

Lenka Tvrzníková

Mario Bihári.

OCENĚNÍ ŘEMESLNÍKŮM LIBERECKÉHO KRAJE

V rámci naplnění vládní Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu připravilo naše muzeum projekt oceňování řemeslníků titulem Mistr tradiční rukodělné výroby Libereckého kraje. V rámci projektu připravujeme materiál pro Radu Libereckého kraje, který bude obsahovat základní kritéria hodnocení a výběru řemeslníků pro získání tohoto titulu. Současně s tím zpracováváme databázi řemeslníků Libereckého kraje. Tuto databázi spolu s dalšími materiály, týkajícími se Koncepce, zpřístupníme na webových stránkách. Pro rok 2011 připravujeme nominace vybraných výrobců, kteří splňují požadavek na ojedinělost výskytu technik a dovedností a zároveň jsou typické pro region severovýchodních Čech. Tyto nominace předáme Výboru pro kulturu Rady Libereckého kraje, který je vyhodnotí. Ze zpracovaných krajských nominací vybereme dva výrobce pro nominaci do národního seznamu České republiky. Výsledkem projektu by měl být nejen seznam výrobců, kteří budou reprezentovat Liberecký kraj, ale zároveň dokumentace tradičních technologií na DVD, které budou uloženy v archivu pověřeného pracoviště.

Vybrané výrobce krajského i národního seznamu bychom rádi představili veřejnosti, proto uspořádáme dvě výstavy, na kterých budou prezentovány nejen jejich výrobky, ale i profil řemeslníků a popis technologií. Výstavy budou probíhat v září a říjnu v Kamenářském domě a v září na Dlaskově statku, při příležitosti pořadu zaměřeného na tradiční řemesla. U příležitosti obou výstav proběhne předvádění rukodělných technik - broušení českých granátů a prezentace jejich užití v lidovém oděvu severovýchodních Čech, zpracování ovčího rouna či výroba skleněných perli.

Vladimíra Jakoubčová

MUZEUM OSLAVILO 125 LET SVÉ EXISTENCE

Dokončení ze str. 1

Turnovské muzeum tedy už od roku 1886 shromažďovalo předměty (tehdy šlo především o dary místních občanů), účastnilo se Jubilejní zemské výstavy 1891 a na tu Národopisnou zaslalo 405 předmětů, které byly vystaveny v samostatném oddělení „Turnovsko“.

Česká chalupa na výstavě v roce 1891.

Zásluhou tehdejší duše muzea, malíře Jana Prouška, byl pro stavbu tzv. České chalupy na výstavě v roce 1891 (jednalo se o idealizovanou ukázkou českého lidového domu) využit jako jeden ze vzorů Dlaskův statek.

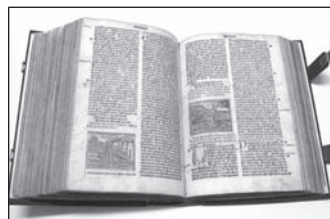
První samostatná výstava muzea se konala v Turnově v roce 1893. V té době už muzeum vlastnilo okolo 2000 předmětů. Jejich počet rychle rostl, jak se píše v prvním čísle tehdy založených novin - Hlasů Pojizerských z 1. června 1886: „Není tomu ještě ani měsíc, co zahájeny sbírky veledůležitěmu tomuto ústavu městskému, a již zaznamenáváme hojnost krásných a povětšinou cenných darů“, jejichž výčet následuje.

Archeologie z letadla

Při výkonu archeologické památkové péče využíváme řady moderních metod. Vedle geofyzikálních a geochemických analýz se zaměřujeme také na dálkový průzkum, kterým je letecké snímkování známých i potenciálních archeologických lokalit. Díky půdním nebo porostovým příznakům se nám podařilo objevit několik lokalit se stopami starších lidských aktivit (Turnov – Vesecko, Turnov – Nudovojevice, Přáslavice, Ktová, Hrubá Skála – Babylón ad.). Letecké snímkování patří mezi velmi důležité nedestruktivní metody archeologického výzkumu, které předcházejí vlastnímu výzkumu terénnímu. Právě díky kombinacím nedestruktivních metod je možné velice efektivně provádět vlastní terénní archeologický výzkum a předcházet tak zbytečné likvidaci movitých i nemovitých archeologických nálezů. -jp-

Úložné prostory pro shromážděné předměty mělo muzeum na radnici, ale výstavy se konaly v různých školních budovách ve městě. Dnešní expoziční budovu muzea, bývalý dům továrníka Boháčka, získalo muzeum darem od jeho majitele až v roce 1927.

V začátcích muzea se o jeho chod starali především nadšenci a dobrovolníci, mezi prvními byl malíř Jan Proušek a mladý Josef Václav Šimák. První shromážděné předměty nepředstavovaly specializované sbírky, jak je tomu dnes, spíše bychom mohli tehdejší muzea přirovnat k lepšímu vetešnictví. Postupem doby se ale více ke slovu dostávali odborníci, sbírky začaly být členěny a ukazovaly se rozdíly mezi skutečně hodnotnými věcmi a těmi ostatními. Z muzeí se staly odborné instituce, starající se o kulturní dědictví společnosti. V této fázi turnovskému muzeu významně prospěl J. V. Šimák, tehdy už pro-

Benátská bible z roku 1506 se stala jedním z prvních přírůstků nového turnovského muzea.

fesor vlastivědy na Karlově univerzitě. Měl lví podíl na organizování archeologických výzkumů Českého ráje, roztržil a uspořádal starý městský archiv (dnes je uložen ve Státním okresním archivu v Semilech), vybudoval knihovnu, zachránil libuňskou farní knihovnu, která dnes tvoří základ muzejní sbírky starých tisků atd.

Za oněch 125 let se v muzeu sta-

Jedna z prvních expozic turnovského muzea.

lo mnohé. Z původního městského vlastivědného muzea se stala krajská odborná instituce specializující se nejen na dějiny regionu (archeologie, historie, národopis), ale především na kamenářství a šperkařství – činnost v těchto odvětvích dalece přesahuje jeho hranice.

Počet sbírkových předmětů vzrostl na statisíce a počet výstav a dalších programů pro veřejnost na desítky ročně. Snad nemusíme pochybovat o tom, že se nám daří naplňovat ideu, se kterou naši předci v roce 1886 muzeum zakládali: „Místní muzeum není pestrou snůškou věcí nápadných, neobyčejných, vystavených pro planý odív. Účel jeho je vyšší. Jsouc ve svém docelení a dovršení přehledným a názorným obrazem minulosti města a okolí, má být občanstvu takřka školou, aby patříc na památky z dob dávno minulých, oblibovalo si zvidati zprávy o svých praotcích a snažilo se v dobách útrap i blaha kráčet v jejich šlépějích, o zdar a oslavu rodné obce v každém ohledu usilující.“

Alžběta Kulíšková

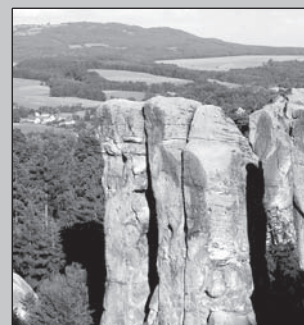

Turnovsko na Národopisné výstavě 1895.

Vznikne někdy muzeum horolezectví?

Jedním z dlouhodobých cílů našeho muzea je vytvoření nové stálé expozice, která by mapovala horolezeckou tradici v našem regionu. Tuto myšlenku podporuje i město Turnov, které se s námi shoduje v názoru, že je žádoucí tuto specifickou činnost podchytnout a představit ji široké veřejnosti. Jednou z variant, o které se reálně uvažuje, je vytvoření horolezecké expozice v domě, sousedícím s budovou muzea ve Skálově ulici, kde dnes sídlí městský úřad.

Muzeum ale v současné době nemá se svých sbírkách žádné horolezecké předměty ani písemné památky. V regionu není žádná jiná instituce,

která by se horolezecké historii věnovala, a tak hrozí, že s odchodem pamětníků zmizí i celý tento zajímavý svět. Proto pracovníci historického oddělení muzea zahájili mapování a shromažďování podkladů k historii horolezectví a horolezeckým osobnostem.

Proto prosíme všechny, kteří doma mají fotografie, deníky, trojrozměrné předměty či jiné horolezecké památky, aby nás kontaktovali. Předměty rádi převezmeme do muzejních sbírek, zpřístupníme veřejnosti a zajistíme jim trvalou ochranu pro budoucí generace, nebo se domluvíme s vlastníky pouze na zapůjčení, nafočení či nascanování tak, aby vypořádací hodnota předmětů zůstala zachována i bez vlastnictví originálů.

Velmi rádi také uvítáme pamětníky, kteří nám budou moci poskytnout své vlastní nebo odposlouchané zážitky, seznámí nás s dalšími horolezci apod.

Alžběta Kulíšková

Kontakty: kuliskova@muzeum-turnov; marek@muzeum-turnov.cz.

Golem v Turnově

V měsíci březnu jsme otevřeli tvůrčí dílnu „Golem v Turnově!“, kterou absolvovalo 380 účastníků. Dílna se konala jako doprovodný program výstavy Židovský Turnov. Po celý měsíc si mohli účastníci dělat na vlastní kůži vyzkoušet, jaké to je být Golemem, jak náročné je vydržet mlčet, jak nepraktické je postrádat svou zdatnější ruku a jak namáhavý je návrat do školy s tělem obaleným novinami a ústy zalepenými izolepou. Cílem těchto alternativních dělen bylo spojit povědomí o židovské kultuře a příběhy z židovské obce s vlastními

prožitky. Protože byl březen vyhlášen také jako Měsíc čtenářů, připravili jsme ve spolupráci s městskou knihovnou A. Marka dílny tak, aby mezi muzeem a knihovnou vznikl tandem, při kterém žáci v rámci poznávání židovské kultury „běželi“ Čtenářský maratón. Tento maratón zahajoval každou dílnu čtením pověsti o Golemovi. Dílna Golema pak gradovala Minutou

prání, kdy děti vložili na list papíru svá přání a šly jej uložit na výstavu k soše Golema, která přání shromažďovala a strážila je. Všichni návštěvníci dílen a výstavy, kteří svá přání svěřili Golemovi, byli již předem seznámeni s jejich osudem. Zavázali jsme se totiž, že po skončení

výstavy odneseme všechna napsaná a malovaná přání na turnovský židovský hřbitov a tam je uložíme pod oblázky, aby je mohli, jak praví pověst, odnést duchové zemřelých a tím přání naplnit. Než začaly květnové bouřky a lijáky, uložili jsme lístečky k horní zídce hřbitova. Když budete procházet kolem tohoto tajemného místa, můžete vidět na horním svahu u kamenné zdi dlouhý břeh kamínků. Jsou pod nimi přání více než čtyř stovek dětí i dospělých, která čekají, až budou naplněna.

Chtěli bychom poděkovat správkyni turnovské synagogy Terezii Dubinové, se kterou jsme konzultovali obsah dělen a která zajistila krásné místo pro uložení papírových přání na židovském hřbitově.

Tereza Nemethová

VŠEŇ NA STARÝCH FOTOGRAFIÍCH PETRA MATOUŠKA

Sbírkový fond Muzea Českého ráje v Turnově spravuje mimo jiné i velmi početnou sbírku fotografií, která dokumentuje stav a proměny regionu, významné osobnosti a historické události od 2. poloviny 19. století (nejstarší pocházejí z dob pruské okupace Turnova v roce 1866). Součástí tohoto archivního fondu je i soubor fotografií a negativů lidové architektury, který tvoří významný dokladový materiál k poznání tohoto projevu lidového umění bývalého soudního okresu Turnov.

Největší soubor s vysokou vypovídací hodnotou

o stavu lidové architektury tvoří fotografie Petra Matouška, pořízené na přelomu 19. a 20. století, který čítá 1340 inventárních čísel. Petr Matoušek se narodil 29. 6. 1867 v Padařovicích a část svého života strávil v obci Mokřý

u Všeně, kam se ještě se svými rodiči přestěhoval. To byl také důvod, který vedl vedení obce Všeň a pracovníky muzea k vytvoření prázdninové výstavy díla Petra Matouška, kterou lze shlédnout v budově základní školy na Všeně. K vidění jsou fotografie domů i obcí z okolí Všeně pořízené na počátku 20. století. -dm-

IDAR OBERSTEIN KREATIV

Ve čtvrtek 5. května jsme v Klenotnici muzea zahájili jednoměsíční unikátní výstavu Idar-Oberstein kreativ, která představila práce šperkařů a kamenářů z partnerského města. Mezi fotografiemi, které vznikly v souvislosti s výstavou, ale nebyly nikde uveřejněny, jsou i dva obrázky od fotografa Pavla Matyše, které si publikování určitě zaslouží, přinejmenším jako poděkování dvěma lidem, kteří se z německé strany o výstavu nejvíce zasloužili. Na jedné fotografii jsme s Wilhelmem Lindemannem, pracovitým a zapáleným kolegou, donedávna kulturním manažerem Idar-Obersteinu, s nímž jsme už realizovali řadu akcí. Wilhelm byl pro německé vystavovatele partnerem i garantem, podstatně se zasadil o zapojení hlavního sponzora Kreissparkasse Birkenfeld do přípravy výstavy, jejíž finanční náročnost výrazně překračovala možnosti našeho muzea. V Idar-Obersteinu se mu během posledních let podařilo rozjet několik zajímavých programů, které se týkají moderního šperku, ale jeho záběr je podstatně širší, organizoval například i jazzové festivaly nebo se podílel na obnově a využití technické památky – bižuterní továrny Jakoba Bengela. Témat na další spolupráci v budoucnosti tak je určitě dost a určitě ještě s Vilémem něco uskutečníme.

Na druhém obrázku je usměvavý Bernd

Munsteiner s obrazem Achátové inspirace, který chtěl jako svůj nejaktuálnější výtvarný počín také prezentovat. V pečlivě restaurovaném prostoru naší klenotnice, kde je iluminace záměrně omezena pouze na vnitřní osvětlení vitrín, to však nebylo možné. Po velmi razantním výtvarném zásahu do podoby šperkového kamene na přelomu 60. a 70. let (s nímž se dodnes někteří konzervativnější brusiči v Idar-Obersteinu nesmířili) pokračuje Bernd v experimentech, jimiž uvádí do souvislosti kamenářství s malbou a plastikou. Výrazná barevná kompozice má totiž neméně výrazný reliéf, noblesu ušlechtilého materiálu i přírodní drsnost kamenných ústěpů. Náladou se tak blíží nekonvenčním studentským pracím, které byly svěžím pólem výstavy. Obraz jsme krátce umístili na malířský stojan alespoň při vernisáži výstavy. S Berndem se znám bezmála dvacet let, když jsem jej jako světovou osobnost designu drahých kamenů troufale pozval na sympozium v roce 1993. Byl jsem proto rád, když přijel jako doprovod výstavy a také ji s naší pomocí nainstaloval. Achátových inspirací je mi trochu líto, ale třeba bychom je v Turnově mohli znovu vidět při samostatné Berndově výstavě někdy v budoucnosti. Tento sympatický umělec a na druhé straně i čeští brusiči a šperkaři by si ji určitě zasloužili.

Miroslav Cogan

SOUBORNÁ VÝSTAVA ČESKÝCH MALÍŘEK V TURNOVĚ PŘED 100 LETY

Letos je tomu kulatých sto let, co Sdružení přátel umění v Turnově uskutečnilo skutečně „pionýrský“ počín. Výjimečnou událostí nejen pro český venkov se v létě roku 1911 stala „Souborná výstava českých malířek“, pořádaná v Turnově od 16. července do až do 30. srpna v ateliérech školní budovy čp. 5 na turnovském náměstí. Jejím organizátorem byli samozřejmě muži – turnovský malíř Jan Proušek za vydatné podpory turnovského školního inspektora Josefa Patočky, otce budoucího filozofa Jana Patočky. Své organizátorské schopnosti si oba pánové vyzkoušeli již o rok dříve soubornou výstavou malířů – mužů, nazvanou „Umělci Turnovska“.

Výstava malujících dam byla určitě velmi reprezentativní. Sešlo se na ní čtyřicet čtyři malířek, jména slavná i dnes už neznámá. Výstavní katalog vedle výčtu jmen uvádí celkem 316 vystavovaných položek. Obě čísla jsou opravdu úctyhodná. Obrazy a další předměty zaplnily celé tři výstavní síně. Jen shromáždění vystavených prací bylo určitě složitou

záležitostí – malířky se sjely z celých Čech a Moravy, nejpočetněji byla zastoupena Praha a našla se i dvě jména pocházející z regionu Turnovska a Jičínska. Řada prací již měla své majitele, kteří se uvolili k jejich zapůjčení. Nejpůsobivější a téměř celou prodejní kolekci svých prací (30 olejů a kreseb), téměř ve všech případech inspirovanou motivy z Bretaně, dodala na výstavu malířka Zdeňka Liebscherová, žačka otce malíře Karla Liebschera. Žačkami svých otců byly i další malířky – Amálie Mánesová (na snímku autoportrét), která jako nejstarší a už nežijící autor-

ka zaujala na výstavě svými skicami a studiemi čestné místo hned v jejím úvodu. Totéž by se dalo říci i o další malířce Pepi Mařákové, dceři malíře Julia Mařáka, kterou na výstavě reprezentovala kolekce portrétů – olejů, kvašů a akvarelů. Nechyběla ani vlastní podobizna s otcem. Pochopitelně byste našli i jméno Maryny Alšové, i když v poněkud skromnější zastoupení pouhých čtyř katalogových položek. Náš region reprezentovaly Kateřina Mašková-Bušková ze Sychrova a Vilemína Knížková z Jičína. Ještě jedno jméno musí zaznít nakonec – Zdeňka Braunerová. Ta Turnovu předvedla soubor olejů a leptů s náměty ze staré Prahy.

I další dámy předvedly něco jiného ze svého uměleckého rejstříku – práce vyšíváné, batiky, malby na látce, malované galantní předměty, kabelky ad. Škoda jen, že dochovaný katalog výstavy má jen tu nejskromnější textovou podobu a žádný obrazový doprovod. Tu výtvarnou krásu si můžeme jen představovat!

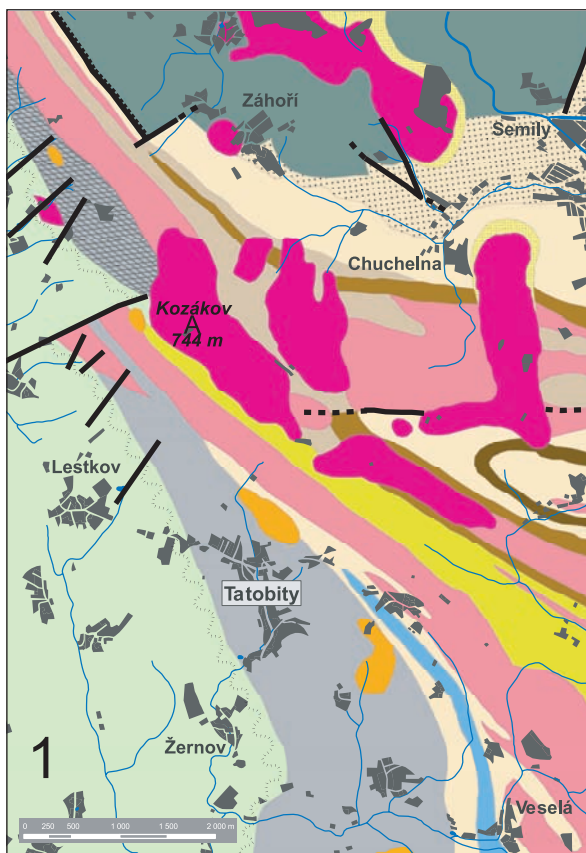
Jitka Petrušková

GEOLOGICKÉ MAPY

Geologické a další speciální mapy, jejichž originály byly vytvořeny poprvé v Geoparku Český ráj, zobrazují v měřítku 1 : 25.000 nejen horninové podloží, ale jsou také doplněny mapami nerostných surovin sesuvů, ekologických zátěží atd. Geologické mapy listů Semily, Turnov, Kněžmost, Rovensko pod Troskami a Lomnice nad Popelkou představují pro obyvatele Českého ráje i pro samosprávu podklady, které usnadní jejich rozhodování a ušetří nemalé prostředky. To potvrdí například ten, kdo by si postavil dům v sesuvném území nebo na archeologickém nalezišti. Takových míst je v geoparku skutečně mnoho. Přehlížení přírody a přírodních zákonů vyjde vždycky přinejmenším velmi drahě.

Samotná geologická mapa je pěkně barevná. Její sestavení je přímo detektivní práce. V současnosti k jejímu vytvoření nestačí jen kartografický podklad s geologickým kompasem a kladivem. Na jejím vzniku se podílí desítky odborníků z různých oborů, do analýz jsou zapojeny laboratoře, které zkoumají vzorky z terénu. Geologie je přírodní věda, ale zároveň patří mezi nauky historické. Jen časová měřítka jsou ve srovnání např. s lidským věkem delší, protože se počítají na miliony až stamiliony let. To všechno lze pak z výsledné mapy vyčíst. Na ukázku geologické mapy okolí Kozákova je patrné, jak pestré a bohaté je území Českého ráje. Málokde na světě naleznete na tak malém prostoru tolik zajímavostí.

Tomáš Řídkošil

Z geologické mapy Českého ráje lze vyčíst přesné složení hornin – čedičový Kozákov (růžová) je obklopen čistými pískovci (žlutozelená) a bazaltandezitem melafyrem (světle růžová). Najdeme zde i množství dalších typů hornin, například šterkopisky a vápence, vyznačené jsou i zjištěné a předpokládané zlomy (černé čáry), výrazná a nejen z geologického pohledu velmi zajímavá Lužická porucha. Jak je vidět, i geologické mapy skrývají mnohé zajímavosti a tajemství...

Kamenářské dny
v muzeu- sympozium šperkařů
i dílny pro veřejnost

Prvních čtrnáct dní v červenci probíhají v Muzeu Českého ráje a na Střední uměleckoprůmyslové škole šperkařské v Turnově „Kamenářské dny“ jako oslava zpracování drahých kamenů v tomto regionu. V jejich rámci se koná řada programů pro odbornou i širokou veřejnost. Na přípravě celé akce se kromě muzea a školy významně podílí město Turnov a Granát, d. u. v.

V Kamenářském domě budou od 2. do 9. července probíhat výtvarné a řemeslné dílny pro děti, které si budou moci vyrobit vlastní šperky a vybrousit achátky.

Konat se bude i pravidelné mezinárodní šperkařské sympozium. Sympozia jsou pořádána od roku 1984 a pravidelně se jich účastní umělci - šperkaři z celého světa. V letošním roce přijedou například zlatníci z Belgie, Portugalska, Litvy a věnovat se budou řezbě do kostí, kamene a mušloviny a samozřejmě českému granátu. V rámci programu proběhnou výlety za poznáním i drahými kameny ve výjimečném území evropského geoparku UNESCO, přednášky o zpracování drahých kamenů a výrobě šperků v některých evropských zemích, jako například o českém granátu i broušení diamantů v Antverpách.

V atriu muzea proběhnou divadla a koncerty - vystoupí mj. Švejk-Band z Plzně, Divadlo bez střechy z Ostravy, Jilemnický spolek paní a dívek, Taneční pohybová škola Ilma či taneční skupina Iris z Prahy. Ve dnech 2., 3. a 6. července proběhnou módní přehlídky. Sobotní večer 2. července bude zakončen ohňostrojem (Ohňostroje Pohl z Turnova).

* 8. 7. proběhne vernisáž výstavy *Řekni mi to šperkem* (viz v samostatném článku).

* 9. 7. proběhne v Kamenářském domě dílna skla a sklářství (viz v samostatném článku).

V průběhu slavností si návštěvníci Českého ráje a jeho muzea přijdou na své. Přesný program Kamenářských dnů bude upřesněn na plakátech.

Tomáš Řídkošil

EXPOZICE O PRAVĚKÉ TĚŽBĚ V PODHŮŘÍ JIZERSKÝCH HOR

Prvního května 2011 byla otevřena expozice věnovaná těžbě v mladší době kamenné, která je první svého druhu v České republice. Stalo se tak v prostorách soukromého Kittelova muzea v Krásné u Pěnčína (na snímku), nedaleko těžebního a zpracovatelského areálu z mladší doby kamenné na Jistebsku. Na přípravě expozice se podílelo archeologické oddělení našeho muzea.

Před sedmi tisíci lety byla na Jistebsku těžena vpravdě strategická surovina, z níž byly kamenné nástroje, zejména sekery, vyráběny a se kterými bylo obchodováno na stakilometrové vzdálenosti.

Surovina – metabazit typu Pojizeří - má totiž skvělé vlastnosti a nástroje z ní vyrobené nalezneme od Polska po severní Itálii a od německého Porýní až po karpatskou kotlinu.

V expozici jsou představeny jak nálezy z archeologických výzkumů z těžebních jam, který zde od roku 2002 probíhá, tak i exponáty ze zpracovatelských dílen a sídlišť mladší doby kamenné v Pojizeří: z Turnova Maškových zahrad, Nudovic a Příšovic. Návštěvníci získají informace

o geologickém původu a fyzikálních vlastnostech suroviny a také o vegetaci, která v podhůří Jizerských hor v mladší době kamenné rostla.

Velký důraz je kladen na experimentální metody, díky kterým byl „znovuobjeven“ nejen technologický postup výroby kamenných seker a dalších nástrojů, ale také se přímo v praxi prokázaly skvělé vlastnosti těchto nástrojů.

K příležitosti otevření expozice o pravěké těžbě v Jizerských horách byla připravena publikace k tomuto tématu. V padesátistránkové brožurce autorů Jana Prošedníka, Petra Šidy a Václava Drnovského naleznete čtenáři další informace o těžbě, zpracování a distribuci strategické suroviny mladší doby kamenné. Publikaci si můžete zakoupit v pokladně muzea za 65 Kč.

-jp-

ŘEMESLNICKÉ DNY V KAMENÁŘSKÉM DOMĚ

Řemeslnické dny v Kamenářském domě se pokusí přiblížit širší veřejnosti podstatu a krásu několika tradičních řemesel – keramiky, sklářství a skla, dřeva a řezbářství a také materiály a formy jejich zpracování. Budou doprovázeny dílnami, které průběžně doplní výstavu Homo Faber – Člověk Tvůrce. Každá dílna se bude skládat z dílničky pro nejmenší a je vždy spojena s ukázkou výroby tří řemeslníků v dané oblasti tvorby.

* **Keramika.** Již ve středu 8. června proběhla velmi úspěšná keramická dílna, na kterou navazují další řemeslnické dny tentokrát věnované sklu a dřevu. Návštěvníci si v keramické dílně vyzkoušeli práci s elektrickým a mechanickým hrnčářským kruhem, a tak porovnali práci keramiků v minulosti

a dnes. Další formou práce s keramickou hlinou je její tvarování. Návštěvníci si tvarováním vyrobili bižuterii, ozdoby a objekty podle své vlastní fantazie. Dílna byla vedena profesionálními keramiky a nechyběly ani ukázky jejich tvůrčí práce. Řemeslnický den keramiky byl doplněn dílničkou drátěného šperku.

* **Sklo a sklářské - Kamenářský dům 9. července od 9.00 do 17.00 hodin.** Sklářská dílna představí tradiční výrobu foukaného skla na kahanu, figurky a skleněných květů tažených nad kahanem nebo výrobu krajových perli a skleněné bižuterie, kterou doplní také ukázka ketlování jako „nejzákladnější formy korálkování“, kdy drátek a skleněné korálky dají vzniknout konkrétnímu dílu. Všechny podoby práce se sklem předsta-

ví dlouholetí odborníci z oboru. Také tento řemeslnický den doplní dílny pro děti i dospělé, kteří si budou moci vyrobit vlastní šperk.

* **Dřevo a řezbářství - Kamenářský dům 6. srpna od 9.00 do 17.00 hodin.** Tato dílna seznámí návštěvníky s ušlechtilým materiálem, jakým je dřevo. Přes užitkovou formu - nádoby, vyřezávané formy na máslo, dřevěný šperk, hračku - až po dřevěné plastiky a sochy. Ani tento den nebude chybět rukodělná dílna, ve které si návštěvníci vyrobí drobné dekorace ze dřeva a svoji fantazii přenesou do dřevěného bloku formou ornamentu.

Řemeslnické dny keramiky, skla i dřeva vždy doplní dílna šperku z příbuzných materiálů.

Velké prádlo na statku - Košilička bílá, prala ji má milá aneb Jak praly naše prabáby

Na Dlaskově statku budeme tentokrát trochu pracovat. Ale nebojte se, nebudeme v pondělí namáčet, v úterý vyvářet, ve středu prát, ve čtvrtek sušit a v pátek žehlit. Určitě však nezaškodí trochu si zavzpomínat, kolik tahle všední, nikdy nekončící práce představovala dřív, než technika přivedla na svět automatické pračky, elektrické mandly, napařovací žehličky či nežehlivé tkaniny. Zkusíme si prát v tzv. kejvačkách, na drhleně v neckách, ale i žehlení a mandlování a v expozici Dlaskova statku se seznámíme se všemi předměty, které naše babičky a prababičky potřebovaly k praní a žehlení. Program doplní výstava a předvádění řemeslníků, kteří se vrací k tradičním textilním technikám – pletení, tkaní, paličkování či háčkování a kteří také textilie upravují – malování, batikování apod. Tuto nabídku doplní ukázky prací řemeslníků, kteří jsou navrženi na ocenění Mistr rukodělné výroby Libereckého kraje.

Připravena bude i dílna modrotisku „Do modra“. Praní prádla je spojeno s mydlinkami, valchou, mokrymi rukávy a s mýdlovými bublinami. Dlaskův statek bude vymydlen a zbarven do indigové modři. Předpokládáme, že žádná ní neprojde suchá.

V kulturním programu se představí mj. folklórní soubory Horačky, Fidle, Valdická krojovaná společnost či divadla pro děti a ukázky oblékání lidového kroje v podobě módní přehlídky. -vj, tn-

Dlaskův statek, sobota 24. září od 9.00 hodin.

BARVY
specializovaná prodejna

Nabízíme veškerý sortiment barev k použití
v interiérech i exteriérech, autolaky, lazury ad.

ul. Studentská čp. 1727 • tel./fax: 481 321 180 • 602 364 436
www.barvyturnov.cz • e-mail: info@barvyturnov.cz

poradenství * software * hardware

Výpočetní technika - kousek od muzea!

- Počítače, příslušenství, digi-fotoaparáty, audiotechnika - to všechno můžete zakoupit ve Skálově ulici 66 (otevřeno ve všední dny od 13.30 do 17.30 hodin)
- Objednávat můžete i v pohodlí domova nebo kanceláře - využijte e-shop na stránkách www.drings.cz

ZE SBÍREK MUZEA: GRANÁTOVÝ ZÁVĚS

Od roku 1994 zdobí naši expozici krásný secesní závěs s velkými granáty. Ty největší měří 6 x 6 mm, pantlok (kapka) zavěšený dole dokonce 7,5 mm. Elegantní vytříbená silueta šperku a velké, barevně vyrovnané granáty z něj dělají výjimečný kousek a ukázkou vyspělého českého zlatnictví na začátku 20. století. S přispěním turnovské pobočky České spořitelny jsme jej, spolu s náušnicemi, koupili od pražské majitelky, a to bez bližších údajů o jeho původu nebo

příběhu, které se k podobným klenotům často vážou. Nevěděli jsme o osudech tohoto šperku nic než to, že byl rodinným šperkem a zřejmě po desetiletí poklidně odpočíval ve šperkovnici nebo zdobil majitelku při výjimečných příležitostech. Dramatickou událost zažil až v muzeu - v roce 1998 se stal předmětem loupeže a z vitríny na dva roky zmizel. Společně s desítkami dalších šperků pak byl dva roky zakopán v zemi. Nakonec se však do muzea vrátil, a to díky avízu německých policistů, kteří měli mezi překupníky svého informátora a zajistili jej se všemi ostatními v igelitové tašce na hraničním přechodu. Když jsem se rozhodl napsat jeho příběh do této rubriky, byl to podnět k tomu, abych se konečně rozjel do Prahy a pokusil se v archivu puncovního úřadu najít jméno zlatníka, které bych mohl přiřadit mistrovské značce AM, kterou je závěs vedle pražského puncu pro zlato 580/1000 (14K) označen. Archiv puncovního úřadu tvoří měděné desky, na které se od začátku 19. století vyrážela jména zlatníků a vedle nich i jejich mistrovské značky nebo, chcete-li, puncy. V těch těžkých a zprohýba-

ných kusech mědi (razilo se z obou stran plechu) je kus historie českého zlatnictví a držet je v rukou bylo malým badatelským svátkem. Značka bývá zpravidla monogramem zlatníka v různě tvarovaném rámečku. Mistra s iniciálami AM oddělenými svislou čárkou jsem však dlouho nenalezl, alespoň jména těch turnovských jako Baudis, Durych, Lorenzové senior a junior, Nejedlo, Jelínek, Staněk či Ježek, mi byla v té chvíli malou útěchou. Nakonec jsem tajemného AM přece jen našel na plechu z roku 1888 a hned bylo také zřejmé, proč nebyl dlouho k nalezení. Tuto mistrovskou značkou totiž používala firma, založená příslušníky dvou pražských zlatnických rodin Alexandrů a Malých, takže ji tvoří začáteční písmena dvou příjmení. Záhada autorství krásného šperku tak byla rozluštěna.

Miroslav Cogan

Ohlédnutí za erbenovskou konferencí

Víc než stovka historiků a jazykovědců z celé republiky i ze zahraničí vyslechla v hotelu Kavka na Malé Skále v rámci dvoudenní vědecké konference na čtyřicet referátů a diskusních příspěvků, zaměřených na důkladné poznání Erbenova života a díla. Zatímco literární sekce se věnovala zejména jeho pohádkám, písním a dodnes živé Kytici (1853), úkolem historické sekce bylo podrobit kritickému pohledu Erbenovo působení v Národním muzeu a v pražském městském archivu a jeho ediční, národopisnou a historickou činnost. Večer pak účastníci uvítali herce Alfreda Strejčka a členy souboru Chorea Bohemica Jaroslava Krčka a Karla Jakubů s programem „Kytice Erbenových balad“, připraveným právě pro tuto příležitost. I nedělní zájezd do Erbenova Miletína se setkal s mimořádným ohlasem. Teď už nezbývá, než se těšit na konferenční sborník, který vyjde na začátku příštího roku a bude k zakoupení v pokladně muzea.

Jitka Petrušková

STALO SE PŘED STO LETY: ČERVENEC - ZÁŘÍ 1911

Na schůzi obecního zastupitelstva bylo hlavním bodem jednání zřízení vodovodu ze Šlejšfery u Turnova (na snímku). Ve stejný den se řešila žádost pana profesora Zdeňka Nejedlého (budoucího ministra školství a osvěty, ministra práce a sociální osvěty a nakonec člena ÚV KSČ) na snížení ceny stavebního pozemku, který se chystá v Turnově zakoupit. Při tom se poukazuje na fakt, že v místě, o které se pan profesor zajímá (dnešní Alej legii), je třeba stavební ruch podporovat, a tak je doporučeno, aby cena byla snížena. Přičemž ostatní stavební parcely se mohou prodávat drah, jakmile vila Zdeňka Nejedlého bude postavena. * Obyvatele Turnova trápí čistota ulic, zvláště Nádražní ulice od velkého mostu k viaduktu se údajně již tři týdny nemetla. * Anglický časopis Board of Trade napsal o poměrech v Rakousku-Uhersku (tedy i u nás): „pozoruje se zde veliké zdražování, dochází tak ke zhoršení stravy obyvatelstva, s čímž souvisí i jeho zdraví. Upadá průmysl, vyhledávají se zábavy místo práce aj.“ * Pan Alois Halbich si podal na město

žádost o udělení povolení ke stálým kinematografickým představením v hotelu Petrohrad v Hluboké ulici. Někteří zastupitelé poukazovali na různé nepřístojnosti, na nevhodnost tohoto stálého „divadla“ a po dlouhé debatě byla žádost z ohledů bezpečnostních a „aestetických“ zamítnuta. * Řeší se situace v ulicích o výročních trzích. Upozorňuje se na zatarasení cest k hostincům boudami prodejců, vykládání koškových uzenáských výrobků před krámy místních řeznických živností, vykládání střížního a galanter-

ního zboží po zemi aj. * Pan PhDr. J. V. Šimák, docent české univerzity a profesor české vyšší dívčí školy, byl jmenován mimořádným profesorem c. k. české univerzity. * 9. července se konal letošní první tenisový turnaj, kde proti sobě nastoupili zástupci Sportovního klubu Turnova a reprezentace českého tenisu (I. český Lawn-Tennis Klub). V obecnstvu byl přítomen také kníže Lobkovic s chotí a aristokratickou pařížskou společností. Přijeli do Turnova automobilem ze svého letního sídla v Rožďalovicích.

* V Turnově byla po dlouhém snažení ustavena Občanská záložna. Ustavující valná hromada se konala 16. července v hotelu Slávie. * V červenci panující vedra ničila veškerou úrodu. „Ovoce ze stromů opadá, listy žlutne a padá, zelenina je jako spálená. Letošní rok přinese nám tedy zajisté jen drahotu, jejichž důsledků se nezbavíme tak brzo.“

* *Pravidla při koupání.* 1. Nelez do vody při rozrušené mysli. – 2. Nelez do vody v počínající chorobě a jsi-li nemocen. – 3. Nelez do vody po probdělé noci a po veliké námaze. – 4. Nelez do vody po hostině při plném žaludku nebo opilý. – 5. Cestu k vodě vykonej volným krokem a dříve se přesvědč o stavu a hloubce vody. – 6. Poznenáhlu se svlékej, ale jdi pak ihned do vody. – 7. Rychle se potápěj. – 8. Nezdruž se dlouho ve vodě, zvláště nemáš-li silnou konstrukci. – 9. Po koupeli tři si tělo ostrým plátnem k rozproudění krve. – 10. Rychle se oblékni a vykonej procházku. – 11. Nelej do sebe hned pivo a víno. (Pojizerské listy, 23. červenec 1911).

Připravil: David Marek

MUZEUM ČESKÉHO RÁJE: JARO 2011

GALERIE

* **19. května – 30. srpna:** *Homo faber* – výstava prací držitelů certifikátu ministerstva kultury – Nositel tradice lidového řemesla.

* **15. září – 30. října:** Tradiční

oděv Romů „*S'oda pre tute? Co to máš na sobě?!*“

VÝSTAVNÍ SÁL – 3. PATRO

* **9. července – 2. září:** *Řekni mi to šperkem*, mezinárodní výstava

středních šperkařských škol

KAMENÁŘSKÝ DŮM

* **9. července:** *Sklo a sklářství* – řemeslná dílna pro veřejnost (9.00 - 17.00 hodin)

* **6. srpna:** *Dřevo a řezbářství* – řemeslná dílna pro veřejnost (9.00 - 17.00 hodin)

DLASKŮV STATEK

* **24. září:** *Velké prádlo na statku* – Košilička bílá, prala ji má milá

FOTOOHLÉDNUTÍ ZA AKTIVITAMI MUZEA NA JAŘE 2011

V sobotu 23. dubna se na Dlaskově statku uskutečnila tradiční oslava Velikonoc, která byla tentokrát spojená s festivalem folklorních souborů. Hlediště při vystoupení souborů Nisanka, Malá Nisanka, Jizera, Dykta a dalších bylo zaplněné nadšenými diváky, kterých na statek dorazily dva tisíce (děti z Malé Nisanky vynesly Morenu do Jizery). Ve čtvrtek 12. května své dílo při vernisáži retrospektivní výstavy představila malířka a bývalá profesorka turnovského gymnázia Jaroslava Kurandová (druhé foto zleva). Ve čtvrtek 5. května byla v klenotnici muzea zahájena mimořádná výstava. Jednalo se o prezentaci partnerského německého města Idar-Oberstein a jeho šperkařů. Do Turnova mj. přijeli i rytec Heinz Postler a starosta Idar-Obersteinu Bruno Zimmer (vpravo).

Ve středu 18. května v galerii muzea proběhla vernisáž výstavy, která představuje držitele prestižní značky „Nositel tradice lidových řemesel“ z celé republiky. Mnozí do Turnova přijeli osobně. Poslední květnový víkend byl tradičně věnován Staročeským trhům, v doprovodném programu vystoupilo i divadlo Kvelb.

NAVŠTIVTE NÁŠ MUZEJNÍ OBCHOD

- * široká nabídka drahokamů z celého světa
- * šperky z českých granátů i dalších drahokamů
- * šperky ze zlata, stříbra, chirurgické oceli
- * šperky z originální skelné kompozice
- * repliky historického skla
- * upomínkové předměty, mapy a publikace

Muzeum Českého ráje, Skálava 71, Turnov, přízemí před pokladnou

Otevírací doba obchodu:

Út - Pá 9.00 – 16.00

So - Ne 9.00 – 12.00; 13.00 – 16.00

Muzejní čtvrtletník. Vydává Muzeum Českého ráje v Turnově, Skálava 71, 511 01 Turnov, tel. 481 322 106, fax: 481 325 277, e-mail: mail@muzeum-turnov.cz. Vydávání povoleno MK ČR - E 15658 (ISSN: 1801-4054). Odpovědná redaktorka Mgr. Alžběta Kulíšková, tel. 481 322 106. Tisk: Tiskárna UNIPRESS, s.r.o., Svobodova 1431, Turnov, tel. 481 319 411, 481 319 139, fax 481 322 097, e-mail: tiskarna@unipress.cz, sazba vydavatel, grafická úprava PCH. Pokud se vám náš časopis líbí, můžete využít i možnosti nechat si jeho jednotlivá čísla zasílat poštou. Své požadavky zasílejte na adresu Muzea Českého ráje nebo na e-mail: kuliskova@muzeum-turnov.cz. Uzávěrka tohoto čísla byla 20. června 2011.